

Analiză succintă a noii ordonanțe de urgență privind plafonarea și compensarea prețurilor energiei

Radu Dudău

OP-ED | 5 septembrie 2022

După mai bine de o lună de agitație pe scena politică și în media despre iminenta modificare a OUG 27/2022 privind măsurile de plafonare a prețului energiei la consumatorii finali pentru intervalul 1 aprilie 2022 – 31 martie 2023, guvernul a publicat pe 1 septembrie OUG 119/2022 care aduce o serie de schimbări radicale în funcționarea pieței de energie, pentru perioada 1 septembrie 2022 – 31 august 2023. Măsurile sunt introduse la scurt timp înainte de anunțul summit al miniștrilor energiei din Uniunea Europeană, pe 9 septembrie, care își propune adoptarea unor mecanisme comune de reglementare la nivel european, ceea ce este esențial într-un cadru de piață energetică integrată.

Context

Înainte de a analiza modificările de substanță aduse de OUG 119, o punere în context. În martie 2022, Guvernul emite OUG 27, cu scopul declarat de a proteja populația și industria față de prețurile record ale gazelor naturale și ale electricității, exacerbate de invazia Rusiei în Ucraina. OUG 27 a lăsat în mare nealterată funcționarea piețelor angro de energie dar a introdus **plafonare de preț la consumatorul final**, casnic și noncasnic, urmând ca statul să compenseze furnizorii de energie pentru diferența dintre prețurile pe angro și cele plafonate.

Spre deosebire de tendința vest-europeană clară de a penaliza risipa de energie, OUG 27 nu a accentuat deloc necesitatea economisirii de energie, asigurând practic prețuri generos subvenționate pentru consumatorii finali, cu excepția depășirii unui volum lunar de consum energetic de 300 kWh/lună energie electrică pentru casnici, prag de la care se plătește prețul din contractele de furnizare, corelat cu piața angro. Nici o limită de consum pentru noncasnici la energie electrică și o limită generoasă de 50.000 MWh/an la gaze naturale.

Pe fondul creșterii masive și neașteptate de preț în timpul verii – anotimp în care, în mod normal, are loc scăderea prețurilor medii – din cauza secetei neobișnuite pe întreg continentul, a caniculei, dar mai ales a deciziei Moscovei de a gătui exporturile de gaze în Europa, îngrijorarea *stakeholderilor* față de capacitatea OUG 27 de a răspunde solicitărilor unui sezon rece dificil a crescut vizibil. S-a adăugat și evidentul blocaj creat prin întârzierea nepermisă a statului de a realiza la timp decontările obligatorii prin lege către furnizorii de energie, cauzând astfel enorme probleme de *cash flow*, îndatorare și chiar blocaj al creditării bancare pentru sectorul energetic.

În lunile iulie și august, multiple asociații ale industriei energetice – producătorii de energie (HENRO), producătorii de energie regenerabilă (RWEA, PATRES și RPIA), companiile de utilități (ACUE), furnizorii de energie (AFEER) – precum și *think-tank*-uri și experți independenți au avut luări de poziție despre modificările cele mai rezonabile, inspirate și de măsuri luate deja în alte state membre ale UE.

Într-adevăr, majoritatea statelor membre ale UE au adoptat măsuri temporare de control și protecție a consumatorilor de energie. Cele mai notabile și mai discutate sunt cele ale Spaniei și Portugaliei, prin care prețul de achiziție al gazelor pentru producția de energie electrică este plafonat, cu compensare pentru diferență. Scopul este de a elimina efectul de urcare a pieței către prețul marginal de închidere prețul marginal extrem de ridicat al gazelor, sub actualul mecanism de *clearing* al pieței de energie. Un obiectiv similar este urmărit prin modelul grecesc de intervenție, prin care piața de energie electrică este separată în două componente, una pe care operează doar producătorii non-fosili de energie și alta pentru gaze și cărbune. Pe de altă parte, guvernele nord-europene preferă să accentueze mult mai mult măsurile de economisire a energiei la consumatori, cu scopul de a reduce cererea și de a echilibra astfel raportul momentan debalansat dintre cerere și ofertă, alegând să ofere consumatorilor casnici compensații financiare directe, respectiv să instituie licitații prin care sunt recompensate economiile de energie realizate de către consumatorii industriali.

În orice caz, Guvernul României a decis să acționeze unilateral înainte de reuniunea europeană de pe 9 septembrie, introducând un set de măsuri drastice, după consultare extrem de limitată cu piața și cu specialiștii, fără o analiză aprofundată a soluțiilor europene.

Prevederile OUG 119/2022. Discuție

Pe partea de **consum de energie**, OUG 119 menține **plafonul de preț al energiei electrice** de 0,68 lei/kWh, inclusiv TVA, pentru consumatorii casnici ce consumă până în 100 kWh/lună. În mod lăudabil, pentru consumatorii casnici pentru care consumul mediu lunar în 2021 a fost între 100,01 și 300 kWh¹, limita maximă de consum pentru care prețul este plafonat la 0,80 lei/kWh este coborâtă la 255 kWh/lună, peste această limită facturarea fiind la prețul din contractul de furnizare.

Într-adevăr, limita de 255 kWh/lună acoperă cu ușurință consumul mediu de energie electrică în cea mai mare parte a gospodăriilor din România. Casnicii care, din motive de confort, consumă mai mult, trebuie în mod justificat să plătească un preț corelat cu piața sau, alternativ, să ia măsuri active de reducere a consumului energetic. Categoria de consumatori casnici vulnerabili care, din motive de venituri scăzute nu pot asigura o performanță energetică minimală a clădirii sau au familii numeroase, sunt protejați suplimentar prin prevederile Legii 226/2021 a consumatorului vulnerabil. Totuși, este imperios ca prevederile acestei legi privind cuantumul compensațiilor pentru facturile de energie electrică și gaze naturale (i.e. suplimentul pentru energie) să fie actualizate la un nivel rezonabil, în prezent fiind de 30 lei/lună pentru energie electrică și de 10 lei/lună pentru gaze naturale.

---

¹ Este, totuși, bizară raportarea la media de consum de anul trecut pentru încadrarea în plafoane de preț pentru consumul curent.

Pentru noncasnici, prețul anterior de 1 leu/kWh este menținut pentru IMM-uri, firmele din industria alimentară și instituțiile de publice doar pentru o proporție de 85% din consumul mediu lunar pentru anul 2021, diferența de 15% fiind facturată la prețul din contractul de furnizare. Excepție fac spitalele și instituțiile de învățământ, pentru care plafonul de preț de 1 leu/MWh este menținut pentru întreaga cantitate de energie consumată.

Pentru **consumul de gaze naturale**, casnicii vor plăti 0,31 lei/kWh, TVA inclus, iar noncasnicii vor plăti 0,37 lei/kWh, TVA inclus, într-o limită de consum anual de 50.000 MWh. Același preț de 37 bani/kWh va fi plătit de producătorii de energie termică. Așadar, pentru consumatorii casnici nu există nici o limită de consum subvenționat de gaze naturale, ceea ce este greu de înțeles în contextul actualei crize de energie, mai ales că penuria de gaze de pe piață este principala cauză a exploziei prețurilor. Pentru noncasnicii până în 50.000 MWh/an, prețul ar trebui să fie mai bine corelat cu piața angro.

O observație importantă este că **pompele de căldură**, a căror instalare pe scară largă ar trebui promovată neîntârziat de statul român ca mijloc de creștere a eficienței energetice și de reducere a consumului de gaze naturale în încălzirea clădirilor, nu se bucură de absolut nici un fel de atenție. Acest lucru ar fi fost însă necesar, deoarece pompele de căldură trebuie să beneficieze de plafoane speciale de preț și de limite mai ridicate a consumului lunar subvenționat de energie electrică, dat fiind că utilizarea lor pe scară largă constituie un bun public extrem de valoros, prin degrevarea pieței de cerere de gaze naturale.

Pe partea de **producție de energie și piață angro**, mai multe prevederi duc la modificări extrem de substanțiale ale cadrului de funcționare al pieței de energie, punând în discuție integritatea principiilor UE de piață energetică. Să le luăm pe rând:

- Producătorii de gaze naturale sunt obligați să pună la dispoziție pentru furnizorii clienților casnici și cei ai producătorilor de energie termică la un preț de **150 lei/MWh**. Pentru producția proprie de energie electrică în centralele proprii pe gaze naturale (**preț de transfer**), este stabilit un preț de 100 lei/MWh. De menționat că actul normativ nu elimină posibilitatea ca producătorii să aleagă vânzarea pe piața de gaze naturale a cantităților pe care le-ar fi alocat centralelor de generare, în vederea valorificării la preț superior, cu efectul neintenționat al creșterii prețului energiei electrice.
- OUG 119 **confiscă integral** profitul exportatorilor de energie electrică prin instituirea unei așa-numite contribuții la Fondul de Tranziție Energetică (entitate incertă). Altfel spus, exporturile sunt permise dar profiturile sunt încasate de stat în proporție de 100%. Aceasta echivalează cu interdicția exporturilor de energie electrică, în contradicție cu Directiva (UE) 2019/944 privind normele comune pentru piața internă de energie electrică.
- Pentru producătorii de energie electrică, Anexa 2 la OUG 119 stabilește o formulă de calcul pentru **Contribuția la Fondul de Tranziție Energetică** pe baza diferenței dintre prețul lunar de vânzare al energiei și nivelul de preț de **450 lei/MWh**, ceea ce revine de fapt la un contract pentru diferență unidirecțional (*one-way CfD*) pentru producătorii de electricitate.
- Pentru ceilalți actori ai pieței (agregatori, traderi, furnizori), contribuția la Fondul de Tranziție Energetică este calculată ca diferență dintre prețul mediu lunar de vânzare și prețul mediu lunar de achiziție, la o rată de profit limitată draconic la doar 2%.

Unele dintre aceste măsuri dau expresie reflexelor anti-piață ale diriguitorilor sectorului energetic românesc, pentru care orice tranzacție interpusă între producător și consumator este considerată speculă, deci imorală. Merită etalat integral din pct. 15 al art. II: „Vânzarea succesivă a unor cantități de energie electrică sau gaze naturale de către traderi și/sau furnizori cu activități de trading, în scopul vădit de a crește prețul, se sancționează de către ANRE cu amendă de 5% din cifra de afaceri.” De asemenea, sunt evidente impulsurile izolaționiste, de separare a sectorului energetic românesc de cele învecinate, mai cu seamă în situațiile de criză. A interzice *de plano* exporturile în condițiile în care România este importator net de energie electrică ascunde un raționament strategic care ne scapă. Mai mult, la un profit limitat la doar 2% per tranzacție, **importatorii de energie nu-și pot acoperi costurile**, ceea ce restrânge foarte mult capacitatea de a importa energie.

În fine, extrem de semnificativă și de brutală este introducerea unui **plafon de preț de 1.300 lei/MWh** pentru deconturile aprobate de către ANRE pentru furnizorii de energie, ceea ce suspendă în practică noțiunea de compensare integrală a furnizorilor. Este probabil o intervenție neconstituțională, în orice caz contrară legislației europene în domeniul energiei. Nu este de mirare, în aceste condiții, că și ANRE a reacționat deja public avertizând în privința pericolului ca până și furnizorii de energie cu cele mai adânci buzunare să intre în incapacitate de plată, cu efecte incalculabile asupra sistemului energetic național².

Concluzii

Actuala criză energetică este una a penuriei de energie, parțial cauzată de agresiunea neașteptată și brutală a Rusiei asupra Ucrainei, cu declanșarea unui conflict energetic între Moscova și Uniunea Europeană, dar și de anii îndelungați de pasivitate și obtuzitate legislativă, în care nu s-au realizat investiții în producerea de energie.

Umorul negru din OUG 119, prin care taxarea radicală a actorilor din piața energetică este botezată *contribuție pentru fondul de tranziție energetică* nu face decât să evidențieze disprețul decidenților politici, dar și al unor executivi și sfătuitori din sectorul energetic, pentru tranziția energetică către un sistem fără emisii de carbon. Numele onest avut în vedere de autori ar fi trebuit să fie *penalitatea pentru tranziție energetică*.

Fără doar și poate, eficiența energetică, sursele regenerabile de energie și electrificarea economiei sunt piloni de reziliență într-o criză precum cea actuală, care arată vulnerabilitatea continentului european la importurile de gaze naturale din Rusia. Dar, din păcate, a învinovăți investițiile în regenerabile pentru prețurile record ale gazelor naturale a devenit un mod curent de gândire, chiar dacă unul complet neîntemeiat. Față de ideea curentă că din cauza regenerabilelor nu au putut fi realizate investiții în surse clasice de producție a energiei, ar fi interesant de discutat fie și un proiect concret de resurse naturale sau de construcție de capacități de producție convenționale ori infrastructură care nu a putut fi realizat în România ultimilor ani din pricină de deficit de finanțare, limitări legislative sau de reglementare, etc.

---

² Probabil că raționamentul implicit a fost acela de a da producătorilor de energie controlați de stat, care în prezent sunt cei care stabilesc *de facto* prețul, un temei legal de a-și coborî ofertele aberant de scumpe, mai ales pe piețele secundare. Dar ar fi un caz ridicol de contorsiune legislativă pentru rezolvarea unei probleme pentru care existau soluții mai transparente.

În fine, un cuvânt pentru „fundamentaștii pieței”: este adevărat că piața de energie funcționează bine, într-un sens abstract, și că tensiunile enorme exprimate prin actualele semnale de preț au fost în fond cauzate de disfuncțiile unor decizii politice inepte din anii din urmă. Cu toate acestea, este acum justificată și necesară intervenția cu caracter de urgență, pe termen scurt, până la primăvară – termenul de 31 august 2023 din OUG 119 este probabil să se dovedească nerealist de lung – pentru a limita pierderile și suferința din economie și societate.

În concluzie, deși OUG 119/2022 aduce unele măsuri așteptate și necesare, prevederile sale includ numeroase elemente discutabile, improvizate sau de-a dreptul bizare, cu consecințe neprevăzute, care amenință să deraieze complet scopul actului normativ. Evitarea lor ar fi justificat pe deplin o discuție publică mult mai așezată, mai profesionistă și mai transparentă, după motto-ul „să măsurăm de mai multe ori înainte de a tăia o dată”.

Pe lângă disfuncțiile pe care OUG 119 le va genera probabil în sistemul energetic, lipsa corelării sale cu demersul la nivelul Uniunii Europene, ce va fi articulat după *summit*-ul din 9 septembrie, precum și probabilele încălcări ale legislației comunitare, care riscă să ducă la proceduri de *infringement*, fac să se întrevadă o viață scurtă a acestei ordonanțe de urgență.